

מדינת ישראל משרד החקלאות ופיתוח הכפר שירות ההדרכה והמקצוע

7.12.20

כ"א כסלו, תשפ"א

לכבוד חגי שניר

הנדון: תקצוב חלקות מודל של זני העתידי בהדרים

רקע

בענף ההדרים חשיבות רבה לפיתוח זנים וכנות לטובת החדשנות ושמירה על רווחיות ענף ההדרים. לאורך השנים ענף ההדרים חווה עליות ומורדות בכלכלת ורווחיות הענף ואחד הנושאים המרכזיים שהוציאו את הענף מהמשברים הוא פיתוח זנים חדשים לטובת שיווקם ליצוא ומכירה בשוק המקומי.

אציין מספר זנים וציוני דרך בשינוי הזנים בענף לאורך השנים. עד אמצע שנות ה-70 זן התפוזים שמוטי הוביל את כל ענף ההדרים והביא את היקפי הענף באותן שנים ל-440,000 דונם. באמצע שנות השבעים אוקלמו בארץ שני זני הדרים – אשכולית אדומה ופומלית, הם היו הקטר שהוביל את הענף באותן שנים, נטעו מהם עשרות אלפי דונמים במהלך השנים. בשנות ה-90 פותחו בארץ מספר לא מועט של זני מנדרינות בעקבות מחסור עולמי במנדרינות בעיקר לקטיף ושיווק לחודשים ינואר עד אפריל. הזן הבולט היה האור שנסתל במהלך השנים 1995-2015 בהיקפים של כ-55,000 דונם.

פיתוח זנים חדשים

בהנחה שהשווקים דורשים חדשנות במוצרים אנחנו נדרשים לפיתוח תמידי של זנים ומוצרים. פיתוח זנים נעשה בשני אפיקים: אנטרודוקציה של זנים ממדינות אחרות והשבחת זנים מקומית, שנעשתה בעיקר באמצעות מנהל המחקר. כל זן שמגיע לארץ מאינטרודוקציה, או מהשבחה מקומית הוא חדש לפרדסנים ויש לבצע איתו עבודת פיתוח שתתאים לו את אזור הגידול, הכנה וגם את הממשק המיטבי שיגרום לו להניב בצורה אופטימלית, בגודל הפרי הנכון ובאיכויות המתאימות לשווקים השונים. עבודת הפיתוח של הזנים נעשתה במהלך השנים בחוות מחקר באזורי הארץ השונים, בעזרת חלק מהמו"פים השונים ובעיקר אצל מגדלים רבים ברחבי הארץ. לאורך השנים אחד מהגורמים המגבילים את הפיתוח היה תקצוב אותן חלקות ניסוי זן כנה וחלקות המודל. במקרים רבים חלקות מודל רבות לא תוקצבו כהלכה ולמגדלים לא היה אורך רוח ולא גב כספי שיאפשר את המשך הגידול והתצפית וחלקות אלו נעקרו לפני שהתקבלו התוצאות ופעמים רבות שלא בצדק.

לאורך השנים ענף ההדרים במועצה הצמחית תקצבה חלקית ביותר את פרויקט הזנים והכנות אולם התקצוב לא יצר ביטחון אצל המגדלים.

מדינת ישראל משרד החקלאות ופיתוח הכפר שירות ההדרכה והמקצוע

חלקות מודל

כיום יש בארץ כ-440 דונם של חלקות ניסוי ומודל: 215 דונם חלקות ניסוי ו-225 חלקות מודל. סך הכל כ-70 חלקות הפרוסות ברחבי הארץ מחוות החולה בצפון ועד חלקה בערבה באזור יוטבתה. חלקת ניסוי - חלקה בה נוטעים זנים חדשניים שפותחו בעיקר בוולקני על מספר כנות בסדר של 5 עצים לכל זן וכנה. - חלקות אלה מאופיינות בשונות גבוהה (מאות זנים בכל חלקה) וממוקמות בעיקר במו"פ שה"מ (לכיש, צריפין) ובמו"פים האזוריים. חלקת מודל - לאחר שנבחרים זנים מוצלחים בחלקת הניסוי הם נשתלים בחלקות של 5 דונם לכל זן במספר כנות שנצפתה להן הצלחה בחלקת הניסוי. - חלקות אלה נשתלות אצל חקלאים נבחרים שמוכנים לקחת סיכון חלקי בהשתתפות המועצה. חשיבות רבה לפריסה הרחבה של החלקות בשל אקלים שונה בכל אזור ואזור ומגוון רחב של קרקעות שונות.

חלקות המודל הן נשוא הפרוייקט המוצע להלן והן משמשות אותנו בעיקר לפיתוח הממשק בזנים השונים: השקיה, דישון, גודל פרי, פיתוח ממשק אריזה ואחסון, פיתוח שווקים לזנים החדשים ובחינת היתכנות הרחבתם לשטחים מסחריים נוספים.

תחשיב

בהנחה שחלקות הניסוי והמודל הן חלקות פיתוח ולמידה, העוסקים בדבר לא מצפים מהחלקות הללו להיות רווחיות, הן מהסיבה שחלק מהזנים החדשים מתבררים במהלך התהליך כלא מוצלחים, בחלקם לא מניבים כהלכה. אנחנו רוצים ליצור מצב שיאפשר לחקלאים ולעוסקים בפיתוח זה, לא להפסיד דינו בכיסוי עלויות הגידול והפיתוח. הלמידה והרווח של הענף מפרוייקט הזנים יהיה בהמשך פיתוח נכון של השטחים המסחריים, שמאידך יחסכו לכלל הפרדסים, כספים רבים כדי שלא יטעו זנים לא מתאימים ומאידך יכוון אותם לנטיעה של זנים חדשים וטובים לרווחת הפרדסנים וענף ההדרים.

עלות תחזוקה שנתית של חלקה ממוצעת היא כ-6,700 ₪ לשנה (ללא השקעה בהקמה ובשתילים). ההכנסה הממוצעת ממכירת פרי בחלקות מודל היא כ-5,200 ₪ לדונם. סך הכל התקציב הנדרש ממקורות אחרים כדי לאזן את הוצאות החקלאי בחלקות אלה הוא: כ-775,000 ₪ לשנה בחלקות הניסוי וכ-335,000 ₪ לשנה בחלקות המודל. בשנים האחרונות מממן ענף ההדרים במועצה הצמחית את פרויקט חלקות הניסוי של הזנים והכנות בכ-700,000 ₪ לשנה. נוצר פער תקציב של כ-400 - שאותו מוציאים הפרדסנים והגורמים השונים. כאמור תקציב נוסף זה נדרש לאזן את הכלכליות של החלקות הללו ולא לשם הרווח שלהן.

מצורפת טבלה שהוכנה ע"י שוקי קנוניץ, ממ"ר זנים וכנות בחום ההדרים בשה"מ ובה פירוט פריסת החלקות הקיימות בארץ, היקפים, זנים וכנות.

בברכה

ניצן רוטמן

מנהל תחום ההדרים בשה"מ

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר
שירות ההדרכה והמקצוע

העתק: טל עמית ענף ההדריים
דניאל קלוסקי ארגון המגדלים
שוקי קונוניץ' מדריך ראשי לנושא זנים כנות